

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, БІОЕТИКИ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ
ВІДДІЛ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

**КОМУНАЛЬНА УСТАНОВА «ОДЕСЬКИЙ МІСЬКИЙ
ЦЕНТР ЗДОРОВ'Я» ОДЕСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

**ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА**
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА
ПСИХОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

**МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ
ПСИХОСІНЕРГЕТИКИ ТА АЛЬФОЛОГІЇ**

МАТЕРІАЛИ V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЛЮДИНА ЯК ЦІЛІСНІСТЬ: ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

**20 жовтня 2022 р.
м.Одеса, Україна**

*Victoria J. Shanks
2022*

УДК 159.9:155.2(063)
Л 937

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Одеського національного медичного університету
(протокол № 4 від 23 лютого 2023 р.)

Редакційна колегія:

Доннікова І. А. - доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії Національного університету «Одеська морська академія»;

Кривцова Н. В. - кандидат психологічних наук, голова Професійної асоціації дослідників ТОВ «Міжнародна академія психосінергетики та альфології», керівник відділу психологічного консультування Одеського національного медичного університету;

Ляшенко Д. М. – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії Національного університету «Одеська морська академія», доцент кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Медянова О. В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри диференціальної та спеціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, доцент кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Мокрієнко Е. М. – старший викладач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Русалкіна Л. Г. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Терзі О. О. – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри судової медицини Одеського національного медичного університету.

Відповідальний редактор:

Ханжи В. Б., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету.

Рецензенти:

Дубініна В. О. – доктор філософських наук, доцент, завідувачка кафедри філософії та суспільних наук Полтавського державного медичного університету;

Варинська А. М. - кандидат філологічних наук, професор, завідувачка кафедри українознавства Національного університету «Одеська морська академія».

Л 937 Людина як цілісність: традиції та інновації: Збірник матеріалів V Міжнародної наукової конференції (20 жовтня 2022 р., м. Одеса) / Одеськ. нац. мед. ун-т, каф. філософії, біоетики та іноземних мов, Міжнародна академія психосінергетики та альфології та ін. ; ред. кол. : В. Б. Ханжи (відп. ред.) та ін. – Одеса, 2023. – 315 с.

У збірнику матеріалів запропоновано міждисциплінарний погляд на актуальні проблеми буття людини, що несе в собі як інтерпретації традиційних вчень та підходів, так і інноваційні розробки. Представлено результати осмислення людини як цілісності через зіставлення філософських, соціально-гуманітарних і природничо-наукових підходів. Окремою рубрикою висвітлено матеріали круглого столу, присвяченого 20-річному ювілею Одеського відділення Українського синергетичного товариства. Для дослідників питань людського існування та самовдосконалення.

Матеріали опубліковані в авторській редакції.

Редакційна колегія не завжди поділяє позиції авторів. За точність, достовірність та коректність викладеного матеріалу всю відповідальність несуть автори.

© Автори матеріалів, 2023

СУСПІЛЬНІ, ПСИХОЛОГІЧНІ ТА СОМАТИЧНІ СКЛАДОВІ ЗДОРОВ'Я В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	123
<i>Кокоріна Ю. Є., Філіпенко Д.В. ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ ВПЛИВУ МАС-МЕДІА НА АГРЕСИВНУ ПОВЕДІНКУ ПІДЛІТКІВ.....</i>	<i>123</i>
<i>Стоянов О.М. ДЕЯКІ ФАКТИ ЕПІДЕМІЙ НЕЙРОІНФЕКЦІЙ В ОДЕСІ, АНАЛОГІЇ З КЛІНІКОЮ, ПРОНИКНЕННЯМ В ОРГАНІЗМ І УСКЛАДНЕННЯМИ COVID-19 .....</i>	<i>128</i>
НОРМАТИВНІ ПРАВИЛА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА ЇХНЄ ЮРИДИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ	153
<i>Терзі О.О. БІОЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕПРОДУКТИВНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ .....</i>	<i>153</i>
ІНДИВІДУАЛЬНЕ І ТИПОВЕ В ДОСЛІДЖЕННІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я.....	156
<i>Медянова О.В. МЕТОД ІОРТ ФРАНЦА РУППЕРТА У ТЕРАПІЇ ПСИХОТРАВМИ.....</i>	<i>156</i>
<i>Spicer G. HOW SYSTEM CONSTELLATIONS CAN IMPACT THE COURSE AND OUTCOME OF AN ILLNESS.....</i>	<i>168</i>
ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, РЕСУРСИ І РЕЗЕРВИ САМОЗДІЙСНЕННЯ ОСВІЧЕНОЇ ЛЮДИНИ	175
<i>Кривцова Н.В. SMART-МОДЕЛІ ДЕ-СУГЕСТІЇ: ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ САМОЗДІЙСНЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДОСЛІДНИКА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....</i>	<i>175</i>
<i>Petinova O. NEW AGE AND PERSPECTIVES OF THE FORMATION OF THE HOMO CREATOR .....</i>	<i>195</i>
ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДИНИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ	200
<i>Вергелес К.М., Куліш П.Л., Школьнікова Т.Ю. ХРИСТИЯНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДИНИ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО РЕЛІГІЙНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ.....</i>	<i>200</i>
<i>Кулачинський М.М. ЦИВІЛЬНА ЛЮДИНА У КОНТЕКСТІ «НОВОЇ ВІЙНИ» НА ПРИКЛАДІ ІТАЛІЙСЬКИХ ВІЙН .....</i>	<i>207</i>
<i>Недашківська В.Г., Михайленко В.Л. МАЙНДФУЛНЕС-ПРАКТИКИ: ЧОМУ МЕДИТАЦІЇ МОЖУТЬ ЗРОБИТИ НАС СТІЙКІШИМИ ДО ПЕРЕЖИВАННЯ ДОСВІДУ ВІЙНИ.....</i>	<i>218</i>
<i>Пунченко О.П. ВОЄННИЙ КОНФЛІКТ У СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИНАХ СУЧАСНОГО СВІТУ – ОСНОВА ДИСГАРМОНІЇ В ОХОРОНІ ЗДОРОВ'Я ЯК ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА.....</i>	<i>223</i>
<i>Пустовіт С.В. МОРАЛЬНА ЦІЛІСНІСТЬ ЛЮДИНИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ .....</i>	<i>227</i>
<i>Рудінська О.В., Князькова В.Я. ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЦІЛІСНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЛІКАРЯ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ.....</i>	<i>2322</i>

ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЦІЛІСНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЛІКАРЯ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Рудінська Олена Володимирівна

*кандидат економічних наук, доцент,
завідувачка кафедри менеджменту охорони здоров'я*

Князькова Валентина Яківна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту охорони здоров'я,
Одеський національний медичний університет*

Проблема вивчення цілісності людини в будь-які часи заслуговувала на увагу в наукових колах. Дослідження цілісності особистості в сучасних умовах стало надзвичайно актуальним, а сам феномен цілісності представляє собою самостійний об'єкт дослідження.

Людина в своєму повсякденному житті намагається досягти гармонії з навколишнім світом, максимальної стабільності та стійкості до негативних об'єктивних та суб'єктивних факторів, що забезпечує впевненість та цілеспрямованість особистості. Якщо відбувається порушення зв'язків людини з навколишнім світом, це негайно відбивається на її самопочутті, стає причиною виникнення стану розчарування в соціумі, почуття байдужості від результатів своєї праці, гальмування самозростання особистості. Такі ситуації, які характеризуються раптовістю, напруженістю та тривалістю дії негативних чинників навколишнього середовища, а іноді і несуть в собі загрозу навіть життю людини, називаються екстремальними.

Люди, які опиняються в екстремальних умовах, зазнають суттєвих емоційних перенавантажень, що може в подальшому спричиняти депресію, розвивати тяжкі захворювання, приводити до емоційного вигорання. Стрессова ситуація, в яку потрапляє людина, вимагає від неї певної поведінки, причому

вибір такої поведінки є дуже індивідуальним та залежить від здатності людини реагувати на сторонні збудники. Деякі в екстремальних умовах концентруються та поводять себе найбільш ефективно, що дозволяє їм використати всі свої сили та реалізувати всі свої можливості, навіть приховані. Інших опановує жах, вони панікують, метушаться, демонструють нездатність правильно оцінити ситуацію та припускають грубих помилок.

Професія лікаря вимагає високого рівня відповідальності, міцної витримки та миттєвої реакції у будь-яких стресових ситуаціях. Для майбутнього лікаря край важливо уміння володіти емоціями та управляти ними. Ризик професії та відповідальність за людське життя вимагає у медичних робітників здатності мобілізації сил організму, резервів протистояння стресу, прийняття правильних рішень. Специфіка даної професії полягає в тому, що робота часто здійснюється в екстремальних умовах, тому вимагає від лікаря здатності до саморегуляції, максимальної готовності застосування своїх умінь та навичок в небезпечних для життя та здоров'я умовах. Така складність та напруженість у виконанні своїх професійних обов'язків часто призводить до емоційного вигорання особистості, що представляє собою реакцію організму на професійний стрес.

К. Маслач визначила три симптоми емоційного вигорання [3]: емоційне виснаження, що може проявлятися як порушення сну, зниження імунітету та відповідне зменшення стійкості до захворюваності; деперсоналізація / дегуманізація, що призводить до підвищення конфліктності у колективі, може з'являтися почуття провини або заниженої самооцінки; переживання власної несамостійності, коли людина відчуває власну неспроможність і надмірність висловлених до неї вимог.

Порівняно з іншими категоріями фахівців, лікарі мають підвищені ризику розвитку синдрому емоційного вигорання [5]. Власне, процес емоційного вигорання майбутніх лікарів починається ще у студентські часи, адже навчання в медичному університеті саме собою є складним, виснажливим та наповненим

стресогенними чинниками. Одним із важливих індивідуальних чинників ризику виступає змінена ієрархія цінностей студентів медичного університету - знецінена цінність здоров'я та щастя, які виступають факторами ризику швидкого прогресування вигорання до фази виснаження [4]. Особливого загострення таке явище набуває під час екстремальних ситуацій.

Сіндром емоційного вигорання проявляється не лише у студентів медичних університетів, але і у досвідчених лікарів. Проявом професійного вигорання є і нездатність керівника медичної установи приймати управлінські рішення, спрямовані на організацію роботи медичного закладу, на забезпечення якісного обслуговування пацієнтів. У результаті порушується комунікація з персоналом, створюється напруження у відносинах між колегами, погіршується якість лікування. Керівник поступово позбувається лідируючих позицій в колективі та понижується в авторитеті.

На думку Кусик Н.Л., високий рівень соціальної відповідальності лікарів – працівників закладів охорони здоров'я вимагає від них відповідного рівня психологічного стану та позитивного емоційного ставлення до пацієнтів [5].

Висловлюючи висновки щодо проблеми збереження цілісності особистості лікаря в екстремальних умовах, погодимось із позицією Борщ В.І. про необхідність впровадження методів та заходів стратегічного менеджменту закладів охорони здоров'я. Ефективне планування на усіх рівнях управління ЗОЗ дозволяє підвищити рівень адаптивності медичних закладів взагалі та лікарів особисто. Для цього потрібно впроваджувати відповідні адаптивні психологічні програми підтримки та підвищення рівня психологічного стану команди лікарів як цілісної системи [1, с. 152; 2, с. 66]

Отже, невід'ємною вимогою щодо формування особистості сучасного лікаря є наявність управлінських навичок, які необхідні для належної організації лікувального процесу, оптимального поєднання та злагодженої роботи всіх учасників медичного колективу, грамотний розподіл обов'язків між

ними, спрямований на прийняття правильних рішень в звичайних умовах, так і в непередбачуваних екстремальних ситуаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борщ В.І. Дослідження функціональної системи управління фінансовими механізмами в сфері охорони здоров'я України. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2020. Т. 19, № 2(45). С. 144-168.
2. Борщ В.І., Сафонов Ю.М. Стратегічний менеджмент закладів охорони здоров'я: загальні принципи та особливості застосування в галузі охорони здоров'я України. Актуальні проблеми економіки. 2019. № 8(218). С. 62-69.
3. International. Christina Maslach «A multidimensional Theory of Burnout», «Theories of Organizational Strees», Cary L.Cooper, Oxford Univercity press, 2000.
4. Куріаха О. Фактори ризику формування синдрому емоційного вигорання у студентів-медиків. Актуальні питання нейронаук: Збірник тез Всеукраїнської конференції молодих вчених та студентів. 2018.
5. Кусик Н.Л., Ковалевська А.В. Корпоративна соціальна відповідальність: навч. посібник Харків: СІМ, 2014.